

Starověký Tyr v Libanonu

Tyr, dnes nevelké město na jihu Libanonu, se ve starověku těšil nesmírné důležitosti. Byl jedním z rozhodujících míst na mapě tehdejšího světa – jakožto námořní přístav i obchodní a politické centrum. Jeho obyvatelé zažívali období prosperity a bohatství, byli svědky velkolepé koloniální expanze, ale zakusili i dlouhá obléhání, hlad a masakry. Podle legendy právě v Tyru bylo vynalezeno tolik ceněné purpurové barvivo.

Naleziště v Tyru pomohla moderním archeologům a historikům doplnit mnohé kapitoly antických dějin. Právem se v roce 1979 zdejší vykopávky ocitly na seznamu světového dědictví UNESCO.

Zlatý věk

Kdy přesně byl Tyr založen, není jisté. Podle řeckého historika Herodota, slavného „otce dějepisu“, se tak stalo kolem roku 2750 před Kristem. První obyvatelé prý přišli z nedalekého Sidonu.

Původní osídlení se nacházelo jen na pevnině. Později se ale kvůli bezpečnosti přeneslo (a rozšířilo) na skalnatý ostrov při pobřeží. Král Chíram nechal v 10. století př. Kr. zasypat mořskou úžinu, která obě části města oddělovala, a vybudoval dva přístavy – jižní egyptský a severní sidonský (podle toho, kterým směrem „hleděly“). Rozkázal je propojit průplavem vedoucím přes ostrov.

Město vzkvétalo a bohatlo až ke skutečnému zlatému věku. Týřané v roce 815 založili Kartágo a měli i jiné kolonie, všechny rozeseté kolem Středoziemního moře i Atlantiku. Čile s nimi obchodovali, a tak prospívali a zároveň si vytvářeli nepřátele.

V 6. století př. Kr. dorazil k hradbám babylonský král Nabuchodonozor II. Trvalo mu třináct let, než zlomil odpor Týřanů. Je pravděpodobné, že obyvatelé se sami vzdali a za

FOTO: ADÉLA POLÁKOVÁ

výhodných podmínek zůstali závislí na Babylonské říši.

O něco úspěšnějším dobyvatelem Tyru, alespoň co do délky obléhání, se v roce 332 př. Kr. stal Alexander Veliký. Před hradbami strávil se svým vojskem „pouze“ sedm měsíců, potřeboval však 224 lodí a mnoho vysokých obléhacích věží. Když se mu konečně podařilo prolomit hradby, byl prý tak rozrušený odporem Týřanů a ztrátami ve vlastních řadách, že zplundroval polovinu města a na třicet tisíc obyvatel zmasakroval nebo prodal do otroctví.

I z tohoto otřesného zážitku se ale Tyr vzpamatoval a dále kvetl. Pod římskou nadvládou se dostal v roce 64 př. Kr. Opět bohatl a rostl, v čemž pokračoval i po příchodu islámských armád roku 634. Co na tom, že se změnil vládce, město dál žilo vlastním tempem. Křížákům odolávalo do roku 1124. Po téměř dvou stovkách let jejich nadvlády připadlo Mamelukům a počátkem 16. století Osmanské říši.

Kolonády i hippodrom

Na prohlídku vykopávek v Tyru je třeba si vyhradit minimálně půl dne. Hlavní skvosty

se nacházejí na místě bývalé ostrovní pevnosti, o níž už byla řeč. Jsou tu zbytky helénských, římských i byzantských kolonád, obytných domů, obchodů či veřejných lázní, a mezi tím vším se proplétají ulice s mozaikovou dlažbou. Celá scénérie působí nádherně, zalitá ostrým sluncem na pozadí modrých vln Středoziemního moře. Na horkých kamenech se poklidně vyhřívají ještěřky. Jen nedaleko od pobřeží vykouknou z vody podivně tu a tam malá skaliska. Ve skutečnosti jde o zbytky prastarých vlnolamů, které chránily egyptský přístav.

Druhé naleziště leží jen asi pět minut chůze na západ od sud. Hlavní „atrakcí“ jsou zbytky křížáckého kostela. Původní jsou jen úplné základy,

žulové sloupy jsou nové. Při vykopávkách se archeologům zjevila spleť římsko-byzantských cest.

Třetí místo leží asi půl hodiny chůze od prvních dvou. Nachází se tu rozlehlá nekropole, trojitý triumfální oblouk a obrovský římský hippodrom, jeden z vůbec největších.

Nekropoli archeologové odkryli v roce 1962. Našli množství zdobených mramorových i jiných náhrobků a sarkofágů z doby římské i byzantské, základy chrámu a zbytky akvaduktu. Hippodrom se dočkal objevení o pět let později. Vědci ho částečně zrekonstruovali. Z obrovského hlediště mohlo klánit sledovat dvacet tisíc diváků. ●

ADÉLA POLÁKOVÁ

INFORMACE

Dnešní Tyr (arabsky Sour) nabízí kromě historie i pestrobarevnou současnost. Má zastřešený souk (trh), typicky arabský – živý, hlučný a přeplněný zbožím. Má i osmanské a mamelucké paláce, rybářský přístav či půvabnou křesťanskou čtvrť s úzkými uličkami. A při dostatku času se dá vyzkoušet i potápění k fénickým vlnolamům. Tyr leží 60 km jižně od libanonské metropole Bejrút.

